

GI-054045

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March / April - 2019

MAOOC-402 : Sanskrit

(ऐतरेय ब्राह्मणतः शुनः शेषाख्यान / मध्यमव्यायोगं च)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના :

(૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

૧ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એકનો અનુવાદ કરો :

૮

(૧) તસ્ય હ દન્તાઃ પેદિરે । તં હોવાચાપત્સત વા અસ્ય દન્તા યજસ્વ માઽનેનેતિ । સા હોવાચ । યદા વૈ પશોર્દન્તાઃ પુનર્જાયન્તેઽથ સ મેધ્યો ભવતિ । દન્તા ન્વસ્ય પુનર્જાયન્તામથ ત્વા યજા ઇતિ । તથેતિ ॥ તસ્ય હ દન્તાઃ પુનર્જજિરે । તં હોવાચાજ્ઞત વા અસ્ય પુનર્દન્તા યજસ્વ માઽનેનેતિ । સ હોવાચ । યથા વૈ ક્ષત્રિયઃ સાંનાહુકો ભવત્યથ સ મેધ્યો ભવતિ । સંનાહં તુ પ્રાપ્નોત્વથ ત્વા યજા ઇતિ । તથેતિ । સહસંનાહં પ્રાપ્ત્ । તં હોવાચ । સંનાહં નુ પ્રાપ્નોઘજસ્વ માઽનેનેતિ । સ તથેત્યુક્ત્વા પુત્રમીમન્ત્રયામાસ । તતાય વૈ મહ્યં ત્વામદદાત્ । હન્ત ત્વયાઽહમિમં યજા ઇતિ । સ હ નેત્યુક્ત્વા ધનુરાદાચરિણ્યમુપાતસ્થૌ । સ સંવત્સરમરણ્યે ચચાર ।

(૨) તસ્મા અપરં શતં દદુઃ । તં સ નિ નિયોજ । તસ્મા ઉપાકૃતાય નિયુક્તાયાઽઽપ્રીતાય પર્યગ્નિકૃતાય વિશતિતારં ન વિવિદુઃ । સ હોવાચાજીગર્ત સૌયવસિ । મહ્યમપરં શતં દન્તાહમેનં વિશસિષ્યામીતિ । તસ્મા અપરં શતં દદુઃ । સોઽસિં નિઃશાન ઇયાય । અથ હ શુનઃ શેષ ઇક્ષાંચક્રેઽમાનુષમિવ વૈ મા વિશસિષ્યન્તિ હન્તાહં દેવતા ઉપધાવામીતિ ।

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સસંદર્ભ સમજાવો :

૬

(૧) પુત્રો મે જાયતાં તેન ત્વા યજા ઇતિ ।

(૨) ચરાતિ ચરતો ભગઃ ।

(૩) શતં દન્તાહમેનં નિયોક્ષ્યામીતિ ।

(૪) સ હ દેવરાતો વૈશ્વામિત્ર આસ ।

૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાન્તર કરો : ૮

(૧) જનામિ સર્વત્ર સદા ચ નામ

દ્વિજોત્તમાઃ પૂજ્યતમાઃ પૃથિવ્યામ્ ।

અકાર્યમેતદ્ધ મયાઽય કાર્ય

માતુર્નિયોગાદપનીય સઙ્ગામ્ ॥

(૨) મધ્યમોઽહમવધ્યાનામ્ ઉત્તિસ્ક્તાનાં ચ મધ્યમઃ ।

મધ્યમોઽહં ક્ષિતૌ ભદ્ર ! ભ્રાતૃણામપિ મધ્યમઃ ॥

(૩) યથા નદીનાં પ્રભવઃ સમુદ્રો યથાહુતીનાં પ્રભવો હુતાશનઃ ।

યથેન્દ્રિયાણાં પ્રભયં મનોઽપિ તદા પ્રભુનો ભગવાનુવેન્દ્રઃ ॥

(૪) આક્રામ્ય રાક્ષસમિમં જ્વલદુગ્રરૂપ—

ભુગ્રણ બાહુબલવીર્યગુણેન યુક્તમ્ ।

એષ પ્રયાતિ શનકૈરવધૂય શીઘ્ર—

માસારવર્ષમિવ ગોવૃષથસ્સલીલમ્ ॥

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો : ૬

(૧) અતિક્રામતિ માતુઃ આહારકાલઃ ।

(૨) પુત્રોરનિષ્ટઃ કસ્યેદાનીં પ્રિયઃ ।

(૩) પતિમાત્રધર્મિણી પતિવ્રતેતિ નામ ।

(૪) કસ્ય પુત્રેણ અનેન ભવિતવ્યમ્ ।

૩ (અ) ‘મધ્યમવ્યાયોગ’નું એકાંકી રૂપક તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૮

અથવા

(અ) મધ્યમવ્યાયોગ એકાંકીની આધારસામગ્રી અને ભાસે કરેલા ૮

ફેરફારોની ચર્ચા કરો.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોંધ લખો : ૬

(૧) ‘મધ્યમવ્યાયોગ’ શીર્ષક

(૨) મધ્યમવ્યાયોગમાં ભાસની સંવાદકલા

(૩) ઘટોત્કચનું પાત્ર

(૪) ભીમની વ્યક્તિરેખા

૪ (અ) ઐતરેય બ્રાહ્મણનો પરિચય આપી, તેની ઇતિહાસિકતા વિશે નોંધ લખો. ૮

અથવા

(અ) પુરુરવા - ઉર્વશી ઉપાખ્યાન વિશે સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો. ૮

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક પર નોંધ લખો : ૬

(૧) બ્રહ્મા - સાવિત્રી ઉપાખ્યાનનું અર્થઘટન.

(૨) શુન:શેપની વ્યક્તિરેખાને મૂલવો.

૫ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપો : (કોઈપણ સાત) ૧૪

(૧) શુન:શેપાખ્યાન કેટલા ખંડોમાં વહેંચાયેલું છે ?

(૨) શુન:શેપ આત્મરક્ષણ માટે કોની સ્તુતિ કરે છે ?

(૩) અજીગર્તના કેટલા પુત્રો અને તેમના નામ શું ?

(૪) હરિશ્ચન્દ્રને કયો રોગ થયો હતો ?

(૫) ભાસે કુટુંબમાં જયેષ્ઠપુત્રનું શું મહત્વ દર્શાવ્યું છે ?

(૬) મરવા તૈયાર થયેલા મધ્યમપુત્રને છેલ્લે શી ઈચ્છા થઈ ?

(૭) ભાસના રામાયણ કથા આધારિત નાટકોના નામ આપો.

(૮) ભાસના હરિવંશ કથા આધારિત નાટકનું નામ આપો.

(૯) રોહિતને વારંવાર ફરતા રહેવાની પ્રેરણા કોણ આપે છે ?

(૧૦) પશુ ક્યારે મેધ થાય છે ?